

Аннотация

Дремина-Волок Н. В. Обязательство государства расследовать возможные расистские мотивы насильственных действий в интерпретации Европейского суда по правам человека. — Статья.

В статье анализируется практика Европейского суда по правам человека относительно обязательства государства осуществлять надлежащее расследование обстоятельств, связанных с фактами, которые могли бы свидетельствовать о расовой основе правонарушений, и прилагать усилия к тому, чтобы не допустить безнаказанности виновных лиц. Отмечается, что ненадлежащее отношение государства к выявлению возможной расовой ненависти как мотива совершения противозаконного деяния или умышленное уклонение от признания факта наличия такого мотива является прямым нарушением международно-правовых обязательств и обуславливает необходимость оперативного реформирования юридической и институциональной систем сдерживания и наказания проявлений расовой дискриминации.

Ключевые слова: расовая дискриминация, международное антидискриминационное право, дискриминационные преступления, расистский мотив преступления, Европейский суд по правам человека.

Summary

Dromina-Volock N. V. State's Obligation to Investigate Possible Racist Grounds of Violent Acts in the Interpretation of the European Court of Human Rights. — Article.

The article examines the practice of the European Court of Human Rights in determining the scope of a State's obligation to carry out proper investigation of the circumstances surrounding the facts, which could indicate the racial grounds of crimes, and to make efforts to prevent the impunity of perpetrators. It is emphasized that the improper attitude of the state through its law enforcement agencies in identifying possible racial hatred as a motive of committing illegal acts, or intentional failure to recognize the existence of such a motive is a direct violation of international obligations and requires prompt reforms of the legal and institutional systems of deterrence and punishment of racial discrimination.

Keywords: racial discrimination, international anti-discrimination law, discriminatory crimes, the racist motive of crime, the European Court of Human Rights.

УДК 347.1

В. С. Петренко

ЮРИДИЧНА ОСОБА ЯК СУБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Актуальність теми. Конструкція юридичної особи формувалася протягом тривалого часу під впливом різних історичних умов. Її сутність намагалися пояснити різні теорії. Підходи іноземних науковців, розроблені переважно в XIX та на початку XX століття, були відображенням економічних відносин у відповідних країнах того часу. Вітчизняні концепції щодо сутності юридичних осіб формувалися в умовах командно-адміністративної економіки і стосувалися юридичних осіб державної форми власності.

Метою цієї статті є визначення загальних рис та особливостей правового статусу юридичної особи як суб'єкта цивільних правовідносин.

Основною науковою проблемою, що викликає найбільші дискусії, є питання про носіїв властивостей юридичної особи. Залежно від відповіді на питання про те, що стоїть за поняттям юридичної особи, різні теорії юридичної особи можна розділити на дві великі групи:

– концепції, що заперечують існування деякого реального суб'єкта із властивостями юридичної особи;

– концепції, що визнають існування носія таких властивостей.

До першої групи теорій можна віднести концепцію Ф. Савіньї, яка стала однією з перших фундаментальних теорій юридичної особи — «теорії фікції», відповідно до якої властивостями суб'єкта права (свідомістю, волею) у дійсності володіє тільки людина. Однак законодавець у практичних цілях визнає за юридичними особами властивості людської особистості, уособлює їх. Таким чином, законодавець, застосовуючи юридичну фікцію, створює вигаданий суб'єкт права, що існує лише як абстрактне поняття [1, 116].

До даної групи належить також теорія «персоніфікованої мети», запропонована А. Бринцем. Вона є схожою із «теорією фікції» у тому, що заперечує існування реального суб'єкта, який має властивості юридичної особи і виконує функцію управління майном. У такому випадку — юридична особа є не чим іншим, ніж саме цією персоніфікованою метою [1, 117].

Р. Іерінг вважав, що юридичної особи як такої у дійсності не існує. Вона є не більш, ніж юридичним курйозом. Оскільки право є системою захищених законом інтересів, то законодавець дає правовий захист окремим групам людей, дозволяючи їм виступати зовні як єдине ціле, що, однак, не означає створення нового суб'єкта права. У такий спосіб поєднувалася теза про фіктивність самої юридичної особи із визнанням реальності груп людей, що стоять за нею [2, 246].

Друга група теорій юридичної особи виходить із тези про реальність існування юридичних осіб як дійсних, а не вигаданих утворень. При цьому основоположник «органічної теорії» О. Гірке уподібнював юридичну особу людській особистості, розуміючи її як деяку союзню особистість, соціальний організм, відмінний від суми людей, що беруть участь у союзі. Р. Салейль, що розробив «реалістичну теорію» юридичної особи, також заявляв про реальність існування юридичних осіб як особливих суб'єктів права, незвідних до суми індивідів, зумівши уникнути при цьому певної біологізації юридичних осіб, властивої поглядам О. Гірке [2, 247].

А. Вейль, проводячи огляд теорій юридичної особи, поділяє їх на три групи: теорії фікції, теорії реальності і теорії, що заперечують корисність і необхідність поняття моральної особи. А. Вейль відзначає, що можна говорити про занепад теорії фікції. До реалістичних теорій він ставиться більш прихильно, оскільки із цих теорій випливає, що автономні колективні утворення повинні визнаватися суб'єктами права і мати широку правоздатність. До третьої групи А. Вейль відносить теорію колективної власності, теорію цільового майна [2, 248].

Ж. Карбоньє погоджується із реальністю юридичної особи, визнає реальність колективних інтересів, які можна здійснити і захистити тільки через визнання різних союзів людей, об'єднаних цими інтересами, суб'єктами права. «У силу інстинктивного антропоморфізму» зазначені колективні утворення уподібнюються індивідам, стають моральними особами. «У даний час, — пише Кар-

боньє, — існує право моральних осіб, яке перевищує по широті і багатству право осіб фізичних» [2, 249].

Радянська юридична наука приділяла серйозну увагу дослідженню теорії юридичної особи. У рамках загальноприйнятого розуміння юридичної особи як реально існуючого явища у радянській цивілістиці виділилися три основні трактування сутності державної юридичної особи.

«Теорія держави», розроблена С. І. Асканазієм ґрунтується на положенні про те, що за кожним державним підприємством стоїть власник його майна — сама держава. Отже людський субстрат юридичної особи не можна зводити до трудового колективу даного підприємства. Державною юридичною особою є сама держава, що діє на певній ділянці системи господарських відносин. На думку С. І. Асканазія, за кожною державною організацією стояла Радянська держава. Індивідуалізація кожної організації як юридичної особи є необхідною і можливою, оскільки є необхідними посередницькі ланки, через які держава впливає на членів суспільства. Такими ланками виступають державні господарські органи [3, 20–33].

«Теорія колективу», запропонована А. В. Венедиктовим, виходить із того, що носіями правосуб'єктності державної юридичної особи є колектив робітників та службовців підприємства, а також всенародний колектив, організований у соціалістичну державу. Відповідно до даної концепції, за кожною державною організацією стоять соціалістична держава як єдиний власник усього фонду державної власності і очолений відповідальним керівником колектив робітників та службовців даної юридичної особи, що під керівництвом дирекції безпосередньо виконує задачі, покладені на цю юридичну особу, і у безпосереднє оперативне управління якого держава виділяє відповідну частину єдиного фонду державної власності [4, 657–672].

Подібні погляди висловлювали С. Н. Братусь [5, 152], О. С. Йоффе [6, 211] і В. П. Грібанов [7, 25].

В. А. Мусінін були проаналізовані етапи становлення колективної (загальної) волі державного підприємства, виходячи із того, що «передумовою для формування, існування і здійснення загальної волі є наявність колективу як відомої єдності, що цементується єдністю мети» [8, 34–37].

Ця теорія була піддана деякими ученими критиці, оскільки, на їх думку, вона не змогла довести, що саме організований колектив, а не адміністрація (відповідальний керівник, директор) має повноваження розпорядження майном державного підприємства, іншої державної організації. Вказувалося на те, що розпорядницькі угоди відбуваються на підставі рішень, прийнятих єдиначальником (директором), а не в силу рішень колективу. А для участі організації у цивільному обігу вирішальним є право розпорядження майном [9, 63].

Дана критика відіграла роль імпульсу для появи іншої теорії юридичної особи, що одержала назву «теорія директора».

«Теорія директора», що є найбільш повно дослідженою у роботах Ю. К. Толстого, виходить із того, що головною метою наділення організації правами юридичної особи є забезпечення можливості її участі у цивільному обороті.

Саме директор є уповноважений діяти від імені організації у сфері цивільного обігу, тому він і є основним носієм юридичної особистості державної юридичної особи [10, 273].

Загальною для всіх перелічених концепцій є ідея про наявність людського субстрату (фізичної особи чи колективу) у державній юридичній особі. Можливим є, однак, і принципово інше трактування її сутності. Зокрема, ще у 1920-ті роки в СРСР одержала значне поширення «теорія персоніфікованого майна» [11, 48]. Її прихильники вважали головною функцією юридичної особи об'єднання різного майна у єдиний комплекс і управління цим майновим комплексом. Виходить, відокремлене майно є реальною основою юридичної особи, його законодавець і персоніфікує, наділяючи власника майна правами юридичної особи.

Одним з найбільш активних прихильників цієї теорії є професор Є. А. Суханов, що трактує юридичну особу як певним чином організований майновий комплекс, що юридично є самостійним учасником обороту [12, 14–15].

Певне поширення одержала теорія, прихильники якої, обмежуючись констатацією того, що юридична особа є соціальною реальністю, по суті відмовляються від спроб виявити її людський субстрат. Ця теорія є відомою у цивільно-стичній науці як теорія соціальної реальності юридичних осіб. Найбільш яскравим її прибічником був Д. М. Генкін [13, 91].

Значну популярність одержали і наукові концепції таких авторів, як О. О. Красавчиков («теорія соціальних зв'язків») О. А. Пушкін («теорія організації») та Б. І. Пугінський.

О. О. Красавчиков визнавав, що юридична особа є правовою формою вираження певних суспільних відносин людей, об'єднаних єдиною метою, критикував теорії, що стверджували, нібито за юридичною особою стоїть всенародний, а не більш вузький колектив чи навіть керівник — єдиноначальник. Організація, на думку О. О. Красавчикова, становить певне соціальне утворення, тобто систему істотних соціальних взаємозв'язків, об'єднаних для досягнення поставлених цілей у єдине структурно і функціонально диференційоване соціальне ціле [14, 65–69].

У поглядах Б. І. Пугінського можна побачити деякі паралелі із концепцією юридичної особи Р. Ієрінга. Пугінський також вважає, що юридична особа є своєрідним прийомом юридичної техніки, завдяки якому організація одержує можливість брати участь у цивільному обігу [15, 71].

Теорія організації, запропонована О. А. Пушкіним, виходить із того, що сутність юридичної особи можна визначити тільки через поняття організації як соціального осередку, створюваного людьми та іншими організаціями на певних умовах і для досягнення певної мети. Підставою для визнання правосуб'єктності організацій Пушкін вважає їх спроможність брати участь в суспільних відносинах [16, 10–11].

Організації, на його думку, є реальними істотами, хоча суспільні якості організацій і не мають матеріального (в значенні чуттєвого) втілення. Реальне існування є не завжди існуванням фізичним. Суспільні явища тому є реальними, що вони існують за межами людської свідомості як певний продукт су-

спільного розвитку. Суспільна сутність індивіда приводиться у дію його психологічною волею, аналогічно приводиться у дію суспільна сутність організації психологічною волею людей, що забезпечують її діяльність.

Організації виступають суб'єктами правовідносин, оскільки вони становлять соціальні, а не фізичні реальності, і обумовлений економічним устроєм правопорядок закріплює цю їхню якість. Із поняття юридичної особи як організації виходить і чинне цивільне законодавство (ст. 80 ЦК України).

Вищезазначені теорії не втратили ще свого значення, оскільки і зараз поряд з іншими юридичними особами існують державні юридичні особи. А положення частини першої ст. 81 Цивільного кодексу України про можливість створення юридичної особи шляхом об'єднання майна дають підстави вважати обґрунтованою теорію персоніфікованого майна.

Таким чином, можна стверджувати, що і законодавче визначення юридичної особи, хоча воно виходить із найбільш визнаного у науці цивільного права розуміння сутності даного суб'єкта, не може охопити усі аспекти цього правового явища, врахувати усі особливості окремих видів юридичних осіб.

З іншого боку, можна стверджувати, що поряд із фізичними особами суб'єктами цивільних правовідносин і, відповідно, носіями майнових і особистих немайнових прав і обов'язків можуть бути різні колективні утворення: підприємства й організації, господарські товариства, виробничі кооперативи тощо. Однак для того, щоб мати можливість вступати у цивільні правовідносини і бути їх суб'єктами, ці колективні утворення наділяються за наявності певних ознак статусом юридичної особи.

На відміну від фізичних осіб, юридичні особи не є живими істотами і тому не мають природної волі, однак у них діє об'єднана людська сила у певному напрямку, обумовленому метою створення юридичної особи. В силу цього, за юридичною особою визнається можливість бути суб'єктом права.

Здійснюючи функції суб'єкта цивільних правовідносин, юридична особа повинна мати такі властивості, як правоздатність і дієздатність, якими згідно із ст. 80 Цивільного кодексу вона і наділяється. Конкретніше ці поняття розкриваються у ст. ст. 91 і 92 Цивільного кодексу. Слід зауважити, що до прийняття нового Цивільного кодексу юридичні особи мали спеціальну правоздатність: ст. 26 Цивільного кодексу УРСР визначала, що юридична особа має цивільну правоздатність відповідно до встановлених цілей її діяльності. Тобто кожна юридична особа мала права і обов'язки, визначені її статутом. Натомість ст. 91 нового Цивільного кодексу встановила, що юридична особа здатна мати такі ж цивільні права та обов'язки (цивільну правоздатність), як і фізична особа, крім тих, які за своєю природою можуть належати лише людині. Така правоздатність називається загальною або універсальною. Надання універсальної правоздатності можна вважати позитивним явищем, зумовленим розвитком ринкових відносин, оскільки відпадає необхідність відтворювати в установчих документах всі можливі види діяльності, щоб у подальшому, наприклад, укладені договори юридичної особи не виходили за межі передбаченої установчими документами правоздатності. Проте положення ст. 91 вже зараз тлумачаться

по-різному. Зокрема, є точка зору, що якщо у засновницьких документах комерційної організації не міститься вичерпного переліку видів діяльності, яку вони здійснюють, то вона може займатися будь-якою підприємницькою діяльністю, не забороненою законом. У даному випадку, реалізуючи власну правоздатність, юридична особа може укладати будь-які угоди. Якщо ж установчими документами юридичної особи визначений вичерпний перелік можливих видів діяльності, то можна вважати, що вона наділена спеціальною правоздатністю, виходити за межі якої неприпустимо. Укладені такою юридичною особою за межами правоздатності угоди є недійсними. На нашу думку, запропоноване тлумачення зазначеної норми статті є спірним, оскільки вона не містить диспозитивності у визначенні цивільної правоздатності юридичної особи. Оптимальніше було б визначити у ст. 91, що юридична особа здатна мати такі ж цивільні права та обов'язки, як і фізична особа, за винятком випадків, установлених законом. Адже певні обмеження мають бути обов'язково встановлені по відношенню до державних підприємств, які діють в публічних інтересах і які мають бути обмежені, наприклад, в частині розпорядження своїм майном.

Дієздатність юридичної особи відповідно до ст. 92 Цивільного кодексу полягає в тому, що юридична особа може набувати цивільних прав та обов'язків, здійснювати їх через свої органи, які діють відповідно до установчих документів та закону. Склад і перелік органів юридичної особи, порядок їх утворення, компетенція визначаються для різних видів юридичних осіб і регулюються Цивільним кодексом, відповідними законами про цих юридичних осіб та засновницькими документами юридичної особи. Саме органи юридичної особи формують і виражають її волю, їхніми діями юридична особа здобуває цивільні права і бере цивільні обов'язки. Особливо слід звернути увагу на положення ч. 3 ст. 92, якою встановлено, що у відносинах із третіми особами обмеження повноважень щодо представництва юридичної особи не має юридичної сили, крім випадків, коли юридична особа доведе, що третя особа знала чи за всіма обставинами не могла не знати про такі обмеження. Тобто, якщо уповноваженою особою, наприклад директором, укладено договір від імені юридичної особи, то остання не може оспорювати його дійсність з огляду на те, що директор вийшов за межі наданих йому статутом повноважень, наприклад, потрібна була згода загальних зборів тощо. Лише у випадку, якщо інша сторона знала, що директор не має відповідних повноважень і юридична особа це доведе, дійсність договору можна заперечувати. На нашу думку, така новела (зміна) є позитивною, оскільки, з одного боку, це додаткова гарантія дотримання прав осіб, які вступають у договірні відносини з юридичною особою, з іншого — це має запобігти можливим зловживанням з боку представників юридичних осіб.

Ще однією суттєвою зміною, що стосується загальних положень про юридичних осіб, є передбачена в ст. 90 Цивільного кодексу обов'язковість юридичної особи у разі зміни свого найменування помістити оголошення про це в друкованих засобах масової інформації, в яких публікуються відомості про державну реєстрацію юридичної особи, та повідомити про це всім особам, з якими вона перебуває у договірних відносинах.

Відтак, цивільна правосуб'єктність юридичної особи — це її здатність бути суб'єктом цивільних відносин, складається з цивільної правоздатності та цивільної дієздатності цієї особи.

Цивільна правоздатність юридичної особи — це її здатність мати цивільні права і обов'язки, яка виникає з моменту створення юридичної особи і припиняється з дня внесення запису до Єдиного державного реєстру юридичних осіб запису про припинення її діяльності.

Згідно зі ст. 91 ЦК України юридична особа здатна мати такі ж цивільні права та обов'язки, як і фізична особа, крім тих, що за своєю природою можуть належати лише людині.

Таким чином, на зміну спеціальній правоздатності юридичної особи, яка передбачалася радянським цивільним законодавством, з'явився принцип універсальної правоздатності, що є відображенням сучасної тенденції розвитку концепції цивільного права України як права приватного.

Слід зазначити, що правоздатність юридичної особи розширилася не тільки за рахунок надання їй ознак універсальності, а й завдяки зміні підходу до вирішення питання стосовно того, які права може мати така особа. Якщо раніше традиційно наголошувалося на майнових правах юридичної особи, то тепер нарівні з ними у ЦК України закріплені також її особисті немайнові права. Зокрема, ст. 94 ЦК України встановлює, що юридична особа має право на недоторканність її ділової репутації, на таємницю кореспонденції, на інформацію та інші особисті немайнові права, які можуть їй належати.

При цьому особисті немайнові права юридичної особи захищаються на загальних засадах відповідно до глави 3 ЦК України.

Відповідно до роз'яснень, викладених у п. 5 постанови Пленуму Верховного Суду України від 28 вересня 1990 р. № 7 «Про застосування судами законодавства, що регулює захист честі, гідності і ділової репутації громадян та організацій» у випадках поширення відомостей, що принижують репутацію організації, остання, якщо вона є юридичною особою, має право звернутися до суду з вимогами про їх спростування, незалежно від того, якою особою (фізичною чи юридичною) поширено ці відомості.

Водночас обсяг цивільної правоздатності юридичної особи не є безмежним, оскільки визначається її установчими документами. Це означає, що комерційні організації, якщо у їх установчих документах не міститься вичерпний перелік видів діяльності, яку вони можуть здійснювати, можуть займатися будь-якою підприємницькою діяльністю, не забороненою законом. Реалізуючи власну правоздатність, юридична особа може укласти будь-які угоди. Проте якщо, наприклад, статутом юридичної особи визначений вичерпний перелік можливих видів її діяльності — вона наділена спеціальною правоздатністю, виходити за межі якої не має права. Укладені такою юридичною особою за межами її правоздатності правочини є «позастатутними» та можуть бути визнані недійсними.

Обмеження цивільної правоздатності юридичних осіб може мати місце за рішенням суду у випадках, спеціально передбачених законом.

Крім того, обмеженням правоздатності юридичної особи можна вважати правило ч. 3 ст. 91 ЦК України, відповідно до якого здійснення нею окремих видів діяльності, перелік яких встановлюється законом, можливе лише після одержання спеціального дозволу (ліцензії). Це правило поширюється на юридичних осіб, наділених як спеціальною, так і універсальною правоздатністю. Вказана вимога поширюється як на комерційні, так і некомерційні організації. Види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, порядок їх ліцензування, державного контролю у сфері ліцензування, відповідальність суб'єктів господарювання та органів ліцензування за порушення законодавства у сфері ліцензування детально регламентовано в Законі України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 1 червня 2000 р. № 1775-III.

Цивільна дієздатність юридичної особи — це її здатність набувати власними діями цивільні права і брати на себе цивільні обов'язки.

Цивільну дієздатність юридична особа реалізує через свої органи, які діють відповідно до закону, інших правових актів і установчих документів.

Склад і перелік органів юридичної особи, компетенція кожного з них, порядок їх утворення визначаються для різних видів юридичних осіб, регулюються ЦК України, ГК України та відповідними спеціальними нормативно-правовими актами.

Органи юридичної особи формують і виражають її волю. Тому саме через останні, за їх допомогою, їх діями юридична особа набуває цивільних прав і обов'язків. Водночас як особи, які реалізують дієздатність юридичної особи, можуть бути відповідно до ч. 2 ст. 92 ЦК України інші суб'єкти, які є її учасниками.

Відповідно до ч. 3 ст. 92 ЦК України той, хто веде справи юридичної особи і виступає від її імені на підставі закону або установчих документів, повинен діяти добросовісно і розумно, забезпечувати усіма можливими законними засобами охорону інтересів юридичної особи, яку він представляє. При цьому орган юридичної особи або інший суб'єкт, який діє від її імені, не можуть виходити за межі наданих ним повноважень.

Для реалізації правосуб'єктності юридичної особи нею можуть створюватися філії та представництва (ст. 95 ЦК України).

Філією є такий відокремлений підрозділ, який виконує всі або частину функцій юридичної особи від її імені. Філії створюються для здійснення діяльності юридичної особи поза її місцезнаходженням.

Представництва створюються для представництва і захисту інтересів юридичної особи поза місцем її знаходження.

Філії і представництва не визнаються суб'єктами цивільного права, а їх посадові особи можуть діяти від імені юридичної особи, відокремленою частиною якої є філія або представництво. Посадовим особам на їх ім'я (а не на ім'я філії або представництва) видається довіреність, якою визначається коло наданих повноважень. Відповідальність за дії філії, представництва та їх посадових осіб несе юридична особа, яка створила ці філії і представництва.

Філії і представництва, хоча і є відокремленими підрозділами юридичної особи, проте продовжують залишатися її складовими частинами. Власною юридичною правосуб'єктністю і правоздатністю вони не наділені.

Відомості про філії та представництва юридичної особи включаються до єдиного державного реєстру. Відповідно до ст. 5 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» Міністерство економіки України здійснює реєстрацію представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність на території України. На виконання вищезазначеного Закону Міністерством розроблено Інструкцію про порядок реєстрації представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні, яка затверджена наказом Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 18 січня 1996 р. № 30.

Правоздатність та дієздатність, як згадувалося вище, у сукупності утворюють таку категорію, як правосуб'єктність.

Але для юридичної особи це поняття має ще й більш універсальне значення, оскільки тут категорія правосуб'єктності, передусім, відображує ту властивість організації, що її правоздатність і дієздатність є нероздільними в часі, органічно доповнюють одна одну, а в більшості випадків взагалі зливаються. Це пояснюється тим, що не існує правоздатних, але недієздатних колективних суб'єктів. Якщо юридична особа створена в порядку, встановленому законом, і зареєстрована належним чином, то вона стає не тільки правоздатною, але й дієздатною, набуваючи правосуб'єктності відразу в повному обсязі.

Література

1. Гражданское право : учебник. Ч. 1 / под ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого. — Изд. 3-е, перераб. и доп. — М. : Проспект, 1988. — 632 с.
2. Гражданское право : учебник. В 2 т. Т. I / отв. ред. Е. А. Суханов. — М. : БЕК, 1998. — 816 с.
3. Асканавий С. И. Об основаниях правовых отношений между государственными социалистическими организациями // Ученые записки Ленинградского юридического института. — 1947. — Вып. 4. — С. 20–33.
4. Венедиктов А. В. Государственная социалистическая собственность / А. В. Венедиктов. — М. ; Ленинград, 1948. — 839 с.
5. Братусь С. Н. Юридические лица в советском гражданском праве / С. Н. Братусь. — М., 1947. — 364 с.
6. Советское гражданское право / О. С. Иоффе. — М. : Юрид. лит., 1967. — 494 с.
7. Грибанов В. П. Юридические лица / В. П. Грибанов. — М., 1961. — 114 с.
8. Мусин В. А. Волевые акты государственного предприятия и проблема сущности юридического лица // Правоведение. — 1963. — № 1. — С. 34–37.
9. Советское гражданское право. Субъекты гражданского права / С. Н. Братусь, А. И. Пергамент, В. А. Дозорцев [и др.]. — М. : Юрид. лит., 1984. — 628 с.
10. Толстой Ю. К. Содержание и гражданско-правовая защита права собственности в СССР / Ю. К. Толстой. — Ленинград, 1955. — 311 с.
11. Ландкоф С. Н. Субъекты прав (лица). Гражданский кодекс РСФСР : науч. коммент. Вып. III / С. Н. Ландкоф ; под ред. С. М. Прушицкого, С. И. Раевича. — М., 1928.
12. Суханов Е. А. Правовые основы предпринимательства / Е. А. Суханов. — М., 1993. — 491 с.
13. Генкин Д. М. Юридические лица в советском гражданском праве // Проблемы социалистического права. — 1939. — № 1. — С. 89–93.
14. Красавчиков О. А. Сущность юридического лица // Советское государство и право. — 1976. — № 2. — С. 65–69.

15. Пугинский Б. И. Гражданско-правовые средства в хозяйственных отношениях / Б. И. Пугинский. — М., 1984. — 224 с.
16. Пушкин А. А. Правовые формы управления промышленностью в СССР : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук / А. А. Пушкин. — Х., 1964. — 29 с.

Анотація

Петренко В. С. Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин. — Стаття.

Стаття присвячена визначенню загальних рис та особливостей правового статусу юридичної особи як суб'єкта цивільних правовідносин, а також дослідженню наукових проблем щодо теорії юридичної особи, носіїв властивостей юридичної особи, обсягу правосуб'єктності, правових категорій правоздатності та дієздатності юридичної особи, її істотних ознак.

Ключові слова: юридична особа, правоздатність, дієздатність, правосуб'єктність.

Анотация

Петренко В. С. Юридическое лицо как субъект гражданских правоотношений. — Статья.

Статья посвящена определению общих черт и особенностей правового статуса юридического лица как субъекта гражданских правоотношений, а также исследованию научных проблем теории юридического лица, носителей свойств юридического лица, объема правосубъектности, правовых категорий правоспособности и дееспособности юридического лица, а также его существенных признаков.

Ключевые слова: юридическое лицо, правоспособность, дееспособность, правосубъектность.

Summary

Petrenko V. S. Legal Entity As the Subject of Civil Law. — Article.

The article is devoted to identifying common features and peculiarities of the legal status of legal entity as the subject of civil law, as well as the study of scientific problems of the theory of a legal person, the carrier properties of the entity, the amount of legal, legal categories of legal capacity of legal entity, as well as its essential features.

Keywords: legal entity, legal capacity, ability, personality.

УДК 343.985:343.37

Л. І. Аркуша

КОНВЕРТАЦІЙНІ ЦЕНТРИ ЯК СПОСІБ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ У РЕЗУЛЬТАТІ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Питанням легалізації (відмивання) незаконних (серед них і злочинних) доходів приділялася увага багатьма вченими, але, на нашу думку, до теперішнього часу з криміналістичної точки зору недостатньо розглянуто способи вчинення легалізації (відмивання) доходів, одержаних в результаті організованої злочинної діяльності, в тому числі конвертаційний центр. Це негативно впливає на процес протидії означеному прояву організованої злочинної діяльності. Також, на нашу думку, для напрацювання заходів боротьби з легалізацією (відмиванням) незаконних доходів необхідно детально визначити етапи створення конвертаційних центрів.

© Л. І. Аркуша, 2011